

ZPRÁVA Z PRACOVNÍ CESTY

Otevřené repozitáře 2014

29.-30.4.2014

Marta Zizienová

Místo jednání : VUT

Z hlediska UKN je zajímavé:

1. **Pavla Rygelová - Úvod.** Při Radě vlády pro vědu, výzkum a inovace vznikla pracovní skupina pro otevřený přístup, ta připravila doporučení pro národní strategii ČR (v souladu se strategií Evropské komise). Rada vlády ho schválila 28.2.2014 ([Otevřený přístup \(Open Access\) k publikovaným výsledkům výzkumu financovaného z veřejných zdrojů v ČR](#)). Doporučení je určeno výzkumným organizacím.
2. **Daniela Tkačíková – OpenAIRE a otevření vědeckých informací v programu Horizont 2020.** Dle doporučení Evropské komise by mělo vzniknout národní referenční centrum pro otevřený přístup (dále jen OA). Evropská komise řeší otázku harmonizace národních politik. U vědců je nutné zdůrazňovat, že pokud vydal článek, tak své myšlenky už publikoval, takže je nikdo nemůže zneužít; akorát k publikování nedošlo v časopise, ke kterému má každý přístup. V Horizontu 2020 by 100% publikací, které vzniknou v rámci rámcových programů, mělo být v režimu OA; povinné bude uložit strojově čitelný text (ideálně vydavatelskou, nejméně poslední recenzovanou verzi) do repozitáře - ideálně institucionálního repozitáře. Na <http://beta.openaire.eu> je nová verze OpenAIRE. V případě, že instituce nemá institucionální repozitář, lze využít ZENODO. Proběhl webinář "OpenAIRE compatibility with DSpace", prezentace je na <http://wiki.lib.sun.ac.za/images/e/e7/Openaire-compatibility.pdf>, jsou v ní popsány kroky nutné pro kompatibilitu DSpace. Na <http://validator.openaire.eu> je validátor. K metadatům v DSpace je výhodné/nutné připojovat informace o zdrojích financování. Běží projekty FOSTER (pro školení mladých vědců) a PASTEUR4OA.
3. **Kamila Hebelková – Otevřený přístup v Horizontu 2020.** Povinnost OA u publikací v rámci Horizontu 2020 je v pravidlech účasti, v modelové grantové dohodě, v průvodci (Guidelines on OA in H2020). Neexistuje právně závazná definice OA. Požadovaným minimem bude online přístup, stahování, tisk - post-print/publisher's version u recenzovaných vědeckých článků. V režimu OA budou jak články, tak i data (nebude nutné ukládat v případě oprávněného důvodu) a metadata. Embargo period je 6/12 měsíců (nutné ověřovat v Sherpa/Romeo, zda vybraný časopis nemá delší embargo). Při kolizi je možná komunikace s vydavatelem (požadavek na zkrácení embarga) nebo nutnost vybírat časopisy s vyhovujícím embargem. U datových výstupů je nový dokument - data management plan. Náklady spojené s OA jsou uznatelné.
4. **Martin Lhoták – Repozitář AV ČR, otevřený přístup a příprava na hodnocení vědeckých ústavů.** Fond na podporu gold OA s alokací 1 milion Kč je určený pouze pro články v OA

časopisech z databází Web of Science, Scopus, ERIH. Je připraven projekt pro ukládání vědeckých dat na infrastrukturu CESNET (realizace 2014-2015). Vnitřní hodnocení vědců probíhá takto: každý vědec označí čtyři své nejvýznamnější práce za dané období, ty ohodnotí zahraniční hodnotitelé. Proto do repozitáře vkládají všechny články s plnými texty, akorát texty mimo OA nejsou veřejně dostupné. U vědců z oborů Živé a neživé přírody a chemických věd je povinnost registrovat se v ResearcherID. Přínosy OA - vyšší viditelnost výsledků, snadná vyhledatelnost, okamžitá dostupnost plného textu, zvýšení citovanosti, archivace publikační činnosti, statistiky využití, využití při hodnocení.

5. **Petra Dědičová, Jan Skůpa – OA na VUT II. - Impérium vrací úder.** Repozitář vznikl v r. 2005, do 2012 probíhalo naplňování a automatizace. Je navržený fond na podporu gold OA s alokací 1 milion Kč. V r. 2013 VUT podepsalo Berlínskou deklaraci. Autoři nejsou povinni využívat institucionální repozitář. Dochází ke konfliktu v případě majetkových práv u zaměstnaneckých děl a je tedy nutná manuální kontrola práv. U spoluautorů je nutné oslovit každého zvlášť se souhlasem o umístění díla do repozitáře, je předpokládán tichý souhlas, pokud nepřijde odpověď.
6. **Alena Matuszková – Příklad do budoucna - zprávy z Univerzity Karlovy.** UK podepsala v r. 2013 Berlínskou deklaraci. OA bude mít charakter doporučení, předpokládají realizaci zlaté i zelené cesty.
7. **Petr Knoth – CORE: Aggregating and Enriching Repository Content to Support Open Access.** CORE (Connecting REpositories) je národní agregační služba pro OA ve Velké Británii, umožňuje přístup a nadstavbové služby. Přístup je na úrovni surových dat, plných textů, analytických informací. Existuje CORE API, CORE Data Dumps (stáhnout kompletní data), CORE Portal, CORE Mobile aj. Hlavní problém - repozitáře nemají konzistentní data, nepovolují strojový přístup všem.
8. **Jitka Brandejsová – Repozitar.cz.** Využívá autoarchivaci, lze vkládat více verzí díla, netextové soubory, lze nastavovat přístupová práva, má implementovanou aplikaci pro Sherpa/Romeo. Umí odvádět data do RIVu (lze používat jako systém pro vykazování).
9. **Ivan Masár – Import do DSpace z Web of Science a Scopusu.** OBD a RIV nejsou dobrým zdrojem dat - mnoho překlepů, nepřesností, nutné dlouho čistit data. Každý týden exportují články z Scopusu a Web of Science (nastavený alert na afilaci) v CSV, na základě ID WoS provádějí deduplikaci, provádějí manuální opravy (hlavně u afilace a jmen autorů - Scopus a WoS mají formulář, pomocí kterého lze nahlásit chybu v záznamu, oprava trvá cca tři měsíce), obohacují metadata, přidávají metriky a importují do DSpace. Problémy - autoři působí na více univerzitách, vysoká fluktuace. Ostatní publikační činnost přidávají manuálně.
10. **Pavla Rygelová – OA politika vydavatelů.** Při využití zlaté cesty se neřeší problém finanční dostupnosti vědeckých informací, pouze se přesouvá z konce vydavatelského procesu na začátek. Prakticky všichni velcí vydavatelé mají OA megačasopis (SpringerPlus, OnlineOpen, aj.), mají program pro OA. Na VŠB-TUO je průměrná cena za gold OA článek cca 700 Euro.
11. **Tereza Simandlová – Open Science - vědecká (r)evoluce.** Existují čtyři faktory otevřenosti - přístupnost, srozumitelnost, vyhodnotitelnost, znovupoužitelnost.
12. **Jan Kučera – Open Data CZ - Otevřená data v České republice.** Je novelizována směrnice

2013/37/EU o opakovaném použití informací veřejného sektoru - měla by být promítnuta do naší legislativy. Existuje manuál "Jak otevírat data". Otevřená data poskytují ČOI, ČTÚ, Ministerstvo financí (Monitor státní pokladny), ČSÚ, město Děčín aj.

Zpracovala: Marta Zizienová

